

અંબરીષ નાટકના
ગાયનો

૨૬૩૭

શ્રી
ભક્તરાજ

અંબરીષ નાટકનાં

ગાયનો.

ભારખી આર્ય સુબોધ નાટક મંડળી માટે
છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મુળજી આશારામ ઝાઝા.

(ભારખી આર્ય સુબોધ નાટક કંપનીના માલિક.)

આવૃત્તિ ચોથી (નકલ ૧૦૦૦૦)

અંધ સ્વામિત્વના સર્વ હક્ક પ્રસિદ્ધ કરનારે રજીષ્ટર
નોંધાવી સ્વાધીન રાખ્યા છે. માટે તેની રજા વિના
કોઈએ છપાવવું કે ભજવવું નહિ.

શ્રી મહેશ મુદ્રાલય—સુરત.

સંવત ૧૯૬૫.

સને ૧૯૦૯.

કિંમત બે આના.

ગુજરાત વિધાપાઠશાળા
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

૨૫૩૭

શ્રી.

વિજ્ઞપ્તિ.

આ નાટક મારી કંપનીના પ્રખ્યાત એક્ટર મીં ૬૫૨
માધવજી ભટ્ટે બાદ અમથી રચેલું છે. તે આશા છે કે પ્રેક્ષકો
તેને યોગ્ય ન્યાય આપશે.

મુળજી આશારામ ઓઝા.
મોરબી આર્ય મુખ્યોધ નાટક કંપનીના માલિક.

૨૫૩૭

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૩૭

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ અંબશીષ ની ૨૩ નાં ગાથાઓ

વિષય ટ - ૨ - ૩

॥ શ્રીપરમાત્મને નમઃ ॥

ભક્તરાજ અંબરીષ નાટકનાં મુખ્ય પાત્રો.

શ્રી કૃષ્ણ—(વિષ્ણુ ભગવાન) જગ પાલક ઇશ્વર.

અંબરીષ—અવધપુરનો કુમાર શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માનો પરમ ભક્ત.

મલંગ—અંબરીષનો ચોરમાન ભાઇ.

નાભાગ—અવધપુરનો રાજા, અંબરીષનો પિતા.

નારદ—ત્રિકાળદર્શી મુનિ, અંબરીષના સદ્ગુરુ.

શારદ—નારદ મુનિનો સંગી અને ઘંટાકરણનો પૂર્વ જન્મનો મિત્ર.

દુર્વાસા મુની—મહાન તપસ્વી.

ઘંટાકરણ—અવધપુરનો અધમ વેપારી.

મદ્દતીયા } —ઘંટાકરણના દીકરા.
અમથુડા }

પુષ્પાનંદ—સાત્ત્વી અને અંબરીષનો સંગી.

મદ્દતીયા } —મલંગભાના સંગી.
ઠેરા }

સ્ત્રી પાત્રો.

કમળા — ઉમરાવતીની રાજ કન્યા અને અંબરીશની ધર્મ પત્નિ.

માલતી — કમળાની દાસી.

સુકેશી — મલંગલાની સ્ત્રી.

અંદ્રકળા — નાભાગ રાજની રાણી, મલંગલાની જનેતા.

શેઠાણી — ઘંટાકરણની સ્ત્રી.

ચતુરા — મફતીઆની સ્ત્રી.

કાંદ, અંસરાઓ, દાસ, દાસીઓ-સાધુ મંડળ પ્રગ્ન જન વિગેરે.

ભક્તરાજ અંબરીશ નાટકની પ્રવેશવાર
કુંક હકીકત.

શ્રીમદ્ભાગવતમાં શ્રીકૃષ્ણ રૂક્મણીના પરમ ભક્ત
અંબરીશ રાજ અને દુર્વાસા મુનિની કથા
પ્રસિદ્ધ છે, તેમાં સમયાનુસાર વધારે
કરી આ નાટક રચવામાં આવ્યું છે.

પ્રારંભમાં મંગળાચરણ અને વસ્તુ વિવેચન થાય છે.

૧ અવધપુરના કુંવર અંબરીશ પોતાના ઇષ્ટ કૃષ્ણ પરમાત્માની
સેવા કરતાં હીડિંગામાં જુલાવે છે. ત્યાં તેના પિતા નાભાગ રાજ

અને ચૈત્રમાન ભાઈ મલંગલા આવે છે, બન્ને કુમારો સરખી ઉમ્મરના હોવાથી પ્રજા જેને વધુ મતે પસંદ કરે, તેને ભવિષ્યમાં નારદ મુનિની સંમતિથી મહારાજ નીમવા હરાવે છે.

૨ મલંગલા પ્રજાની સ્ત્રીઓના મત મેળવવાની પેરવી કરે છે, અને દુર્વાસા મુનિને ભક્ત વિરુદ્ધ ઉશ્કેરે છે, ભક્ત પાસેથી રાજગાદીના હકનું વચન લે છે.

૩ કમળા (ઉમરાવતીની રાજ કન્યા) ભક્તરાજ અંબરીશને વરવા શ્રી વિષ્ણુની ઉપાસના કરે છે. ત્યાં દેવર્ષી નારદ મુનિ આવી વિષ્ણુનાં દર્શન કરાવે છે. વિષ્ણુ ધર્મિષ્ઠ વરદાન આપી અંતર-ધ્યાન થાય છે, કમળા માતૃ પિતાની સંમતિથી પ્રધાન સાથે પુરુષ પોશાકે ભક્તરાજની વ્રતિ જાણવા જાય છે.

૪ ઘંટાકરણુ નામનો નાસ્તિક શેડીયો-ખોટા હોળથી લોકોને હગે છે. ત્યાં નારદ અને શારદ આવી સદ્બોધ આપે છે.

૫ દુષ્કાળથી પિડાતી ગરીબ પ્રજાને અનાજમાં કોહાર ભક્તરાજ ઘુંટાવી દે છે, અને પ્રભુ કૃપાથી તે પાછો ભરાઈ જાય છે.

૬ દુર્વાસા મુનિ અને ભક્તરાજ અંબરીશ વચ્ચે તપ અને ભક્તિ વિષે સંવાદ થતાં દુર્વાસા મુનિ ક્રોધાયમાન થઈ ભક્તિને કનિષ્ઠ હરાવવાની પ્રતિજ્ઞા લઈ ચાલ્યા જાય છે.

૭ મલંગલા અને તેની રાણી સુકેશીએ પ્રજા જનની સ્ત્રીઓના મત મેળવવા ભરેલો સ્ત્રી સમાજ, તેમાં મલંગલાનું પોકળ રાજ પાસે પૂટે છે.

- ૮ વિષ્ણુના વરદાન અનુસાર—અંબરીશ સ્વપ્નાવસ્થામાં કમળા સાથે પરણે છે, ત્યાં પુરૂષ વેશે કમળાનું આવવું, અને વિવાહનું નક્કી કરવું.
- ૯ હગમૂર્તિ ઘંટાકરણના દેવાળાનું કારસ. શારદનું પરોપકાર ભુક્ષિતી ઘંટાકરણ રૂપે બદલાવું.
- ૧૦ કમળા અને સુકેશીની લગ્ન પછીની મુલાકાત. સતિત્વ વિષે વિવાદ થતાં સુકેશી કમળાનું પારખું જેવા નિશ્ચય કરે છે.
- ૧૧ કમળા અને ભક્તરાજ અંબરીશનો અચ્ચાનક મેળાપ.

અંક બીજો.

- ૧ નારદ મુનિના શુભ વિચારો.
- ૨ નાભાગ રાજની કચેરીમાં નાદાર ઘંટાકરણનો ન્યાય થતાં દેશ-પારની શિક્ષા થાય છે. રાજની વાનપ્રસ્થની ઇચ્છા, અને અંબરીશની અડગ ટેક, મલંગલાને સત્સંગ કરવાને મળેલી મુદત.
- ૩ દેશપાર થએલ ઘંટાકરણને શારદ ભક્તિ કરવાનું વચન લઈ છોડાવે છે, મલંગલા ભક્તિનો ઢોંગ કરી, ભક્તરાજનું કાસળ કાઢવા યોજના કરે છે, સુકેશી કમળાનું પારખું જેવા મલંગલાને યોજે છે.
- ૪ કમળાને સુકેશી તરફથી—ભક્તરાજ અંબરીશના મરણના ખોટા ખબર મળે છે, કમળા પ્રાણત્યાગ કરે છે, ભક્તરાજ આવી શ્રીકૃષ્ણની સ્તુતિ કરી કમળાને સજીવન કરે છે.

- ૫ દુર્વાસા મુનિ, તપોબળથી ઇંદ્ર તથા અપ્સરાઓને બોલાવી, અંબરીશને ચલિત કરવા મોકલે છે, તે ચલિત ન થાય તો શિયળનું દાન માગી લેવા ઇંદ્રને આજ્ઞા કરે છે.
- ૬ ભકતરાજ અંબરીશ ચલાપમાન નહિ થવાથી ઇંદ્ર બ્રાહ્મણ વેશે તેના શિયળને દાનમાં માગી લે છે. શિયળના મહિમાનો ચમત્કાર—અને વિખણનું પ્રગટ થવું.
- ૭ ઘંટાકરણની દુઃખી વૃદ્ધાવસ્થા, શહતા, તૃણા અને મરણ.
- ૮ મલંગભાના પ્રપંચી મુક્તિ મંદિરમાં અંબરીશ તથા ભકત મંડળનું પ્રસાવું, અને પરમાત્માએ કરેલો બચાવ, મલંગભાનું મરણ—ખાટો ખોદે તે પડે.
- ૯ સુકેશીની દુઃખદ્ સ્થિતી. મલંગભાની અસદ્ ગતિનો દેખાવ.
- ૧૦ નાભાગનું રાણી સહીત વનમાં જવું. અંબરીશને પદ્માભિષેક અને નારદજીનો સદ્ ઉપદેશ.

અંક ત્રીજો.

- ૧ ભુત થયેલ મલંગભાના કારણથી. સુકેશીના મહેલને આગ લાગે છે, કમળા સુકેશીને બચાવવા આગમાં જાય છે, ભકતરાજ અંબરીશ પ્રભુ પ્રાર્થનાથી સહુનો બચાવ કરે છે, અને મલંગભાની સદ્ગતિ કરે છે.
- ૨ ભગવત ભજનવિના ઘંટાકરણનું શ્વાનરૂપે થવું, પરોપકારી નારદ શારદનું તેનાથી કાયર થવું. અનીતિના ધનનું અનીતિએ જવું.

- ૩ દુર્વાસા મુની દ્વાદશીના પારણા કરવા અંબરીશના અતિથી થઇ આવે છે ત્યાં અતિથી સત્કારમાં દોષ શોધી કૃત્યાનળ, [અગ્નિ-જ્વાલા] ભક્તને ભરમ કરવા ઉત્પન્ન કરે છે ત્યાં વિશ્વજી ભગવાનનું આયુષ્ક સુદર્શન ચક્ર દુર્વાસાને બાળવા પાછળ થાય છે.
- ૪ દુર્વાસા મુની બ્રહ્મલોકમાં બ્રહ્માજી, કૈલાસમાં શિવજી, તથા વૈકુંઠમાં વિશ્વજી ભગવાન પાસે જાય છે પરંતુ કોઇ સુદર્શનને પાછું વાળતા નથી. છેવટ અંબરીષ પાસે જવાની વિશ્વજી દુર્વાસાને આજ્ઞા કરે છે.
- ૫ અંબરીષના સંકલ્પથી સુદર્શનનું પાછું ફરવું, મુનીનું મુક્ત થવું, વિશ્વજી ભગવાનનું પ્રગટ થવું, અંબરીષને કમળાનું વૈકુંઠમાં જવું, ભક્તિ વિજયના ધ્વની સાથે પ્રયોગનું સમાપ્ત થવું.

(૯)

ભક્તરાજ

અંબરીશ નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

ૐ શ્રી

૧

મંગળાચરણ.

સુત્રધાર—ૐ શ્રીયુત્ ગણપતિ આવો, આવો, સહુ વિદ્ય સમાવો:
 રસદાયક વિધવિધ મંગલ ભાવો ઉપજવો હ્યો યશ લાવો. ૐ
 સમરી શ્રી નરહરી અંબરીપ ગયા તરી.
 ભક્ત શિરોમણી સંગ કમળા નાર,
 મુની તામસી દુર્વાસા લગ્નવો ગગ્નવો;
 સંત હરિજન ટેક નેકનિત નિભાવો,
 અમારો તમપર દાવો. ૐ શ્રીયુત.

૨

અમર અમર ધરા આશરે, અમર થયા અંબરીપ:
 દુર્વાસા આદરીપ જ્યાં જપિ જગદીશ.

૩

અંબરીપ—શ્રીપતિ કુલે ગોપાલ હીંડોળે આજ.

શ્રી૦

ફૂલ હીંડોળો ફૂલના સ્થંભા,

ફૂલમય દોરી રસાલ;
 ફૂલનહાર ફૂલે ભર્યા ગજરા;
 ફૂલી રહ્યા શ્રી કૃપાલ. હીંગોળે.
 ફૂલ કનૈયા પ્રેમે જુલાવું.
 જુલે તમવડે બ્રહ્માંડ;
 ગિરીધરલાલ પ્રભુ મન ગમતા,
 ઉપજે અધિક બદાલ. હીંગોળે.

ભકતમંડળ—

૪

ભકિત નવધા અમને બહાલી દેજે દીન દયાળારે,
 શરણે રાખી સંકટ હરજે, દામોદર દારકાંવાળારે.
 શ્રવણે પરિક્ષતજી તર્યા, કાર્તિકથી શુક્રદેવ;
 રમરણુવડે પ્રહ્લાદજી, લક્ષ્મિજી પદ્મજી;
 જાપજે અંતર એવી જાપો સુંદર છેલ છોગાળારે. ભકિત.
 અભિવંદને અકુરજી, પૂજનથી પ્રથુરાય;
 દાસભાવે હનુમાનજી, અરજીન સખા ગણાય;
 ઐશ્વર્ય અમને એવું અર્પો, રમાપતિ રૂપાળારે. ભકિત.
 આત્મ નિવેદનથી બળી, કળી ગયા હરિકૃપ;
 ગળી ગયા નિજ રૂપમાં, ભાવિક ભકત અનુપ;
 અંતરે અમને એવા આવે પ્રિતે પ્રેમ ઉછાળારે. ભકિત.

૫

અલંગ—ચંપા તું મારી દિલગન વાહ વાહ.
 કુસુમ કળી કુરખાન, વાહ વાહ.

ચંદ્ર વદની છો, ભરી મદની છો.

ઝરી રસની ગુલતાન. વાહ વાહ. ચંપા.

ચંપા—શાણા ચતૂર સુગ્રાણ વાહ વાહ.

કરી પ્રીતિ પીઝાણ. વાહ વાહ.

ગુલાબ—ગુલાબપરી હું,

મલંગ—છૂપી છરી છું,

ગુલાબ—ગળે લગાવે ગુણવાન. વાહ વાહ.

ચંપા.

૬

અંબરીષ—કૃષ્ણ નામ લેતાં કાંઈ નથી દામ દેવું,

કૃષ્ણ સ્પર્શમણી ગૃહી અમૃદ્ય સુખ લેવું. કૃષ્ણ.

ત્રિલોકીનાં તત્વ રૂપ, કૃષ્ણ સ્વરૂપ ગૃહેવું,

ભક્તિ સુધાપાન કરી, નિત્ય ત્રપ્ત રહેવું. કૃષ્ણ.

રાગ દ્વેષ તથા સજી, સર્વાત્મ ભાવે વહેવું,

ગુરૂ કૃપાએ સમજી, સદા કૃષ્ણ શરણ રહેવું. કૃષ્ણ.

૭

મલંગ—કરતું તૈયારી કરતું તૈયારી,

ગાદી હવે મારી, નાં રહી સૈયારી,

બંદા બિહારી, કેવી હુંશિયારી.

કરતું.

બુટીચો—દીઘા વિસારી,

મલંગ—કરં કારભારી,

જુટીયો—જોડી મળી સારી.

મલંગ—શત્રુની ખુવારી, જામ્યો રંગ, સોનામાં જડ્યું નંગ.

જુટીયો—કદી થાશે વચન ભંગ, ભગતડાના સ્થા ઢંગ.

મલંગ—સભાની તૈયારી, રાખતી વિચારી;
નગરની નારી બોલાવે મુજ પ્યારી.

કરલું.

સખીયો—

૮

બેની વસુંધરા તપતી છે આજ,

જપતી મેઘની માળા,

એ જપતાં હૃદયે વાધ્યો પ્રેમ,

કરમાં ધરી વરમાળા.

વાલીડી પણ લઇ, બેઠી ઇચ્છાવર વરવા.

નારદ વચને અનુસરવા આજ.

જપતી.

સદગુણી શાણી ભાવે, ભક્તિ નિત્ય કરતી,

ભયભૂખ તરસ નવ ધરતી આજ.

જપતી.

નારદ—

૯

ઘટ ઘટ ભાળું સંભાળું ધનશ્યામ

આકાશે શતિ સૂરજ તારા, ભાસે ન બિન્ન કોઇ ધામ.

ઘટ ઘટ.

(૧૩)

સચ્ચિદાનંદ મંગલમય મુર્તિ
ગમતું ગોવીંદ પ્રીય નામ.

ધટ ધટ.

ક્રમળા—

૧૦

સૌથી સુંદર છે મારો નાથ—મારો નાથ—મારો નાથરે.
ભકત મણીએ દાસ કૃષ્ણનાથ
ગુણસાગર એ—નટવર નાગર
મોહી અમર વરને સાંખ્યો હાથ. (૩) રે—ભકત૦
વરવાને મન નાભાગનો તન,
સંસારે કરીશું એનો સાથ. (૩) રે—ભકત૦

ક્રમળા—

૧૧

મોહનજીને મળવા તલપે મારું ચિત્ત રે,
પ્રેમની આંખો, પ્રેમની પાંખો.
પ્રેમનાં ગાઈં મુખે ગીત રે—મોહનજી.
સાગર સંગે, સરિતા ઉમંગે
મળવા દોડે ધરી પ્રીતરે—મોહનજી.
પ્રેમે મળશું, જ્ઞાનમાં ગળશું,
બહેલા વળી શું હાં ખચિત્તરે—મોહનજી.

અંબરીપ—

૧૨

ગોવિંદ તારા ગુણુ સ્યા—સ્યા ગાઉં
 હોજરે સાગર ગુણુ ભરીયો, રેજી.
 નવસેં નવાણું પૂર્યો નવાં નવાં ચીર બહાલા
 દ્રાપદીની બહારે ચટ ચડીયો. હોજરે
 હાન્દ્રે દ્રાપીને વૃષ્ટિ, વૃજમાં કાધી ત્યારે
 ટચલી આંગળીએ, ગિરીવર ધરીયો. હોજરે
 કણુના કાઠાર ભરીયા, લૂંટયા રંકે આ ધરીરે
 અમણા કણુ નિધી કણુમાં કરીયો. હોજરે

અંબરીપ—

૧૩

ભકિત રસાયન ખાઉં, અંતે અમર થઈ જાઉં;
 પાળું પ્રથમ શીયળ વ્રત પ્રિતે પિયું રસામૃત. ભકિત
 પાળી સદગુણો ટાળી દુર્ગુણો,
 અંતરે કરું જળ જમના જેવું,
 સરલ પટે ધણ પદમાં બહેવું,
 પ્રેમ પ્રગટાવી ઉર હરિ સમીપ ધાઉં. ભકિત

અંબરીપ—

૧૪

ભકિત સર્વોત્તમ સાધન મોટું સરળ સિદ્ધ મહાદેવી;
 અંતરનું અભિમાન ગાળતી, ગણી ઉત્તમ મેં સેવી,
 અવર નથી કાંઈ એવું, સાધન હરી મળવા જેવું.

દુર્વાસા—

પ્રથમ પગથિયું પામર માટે, તપ આગળ એ તુચ્છ,

પ્રગટ પારખું જતાવું ત્યારે, દુર્વાસા મુખ મુચ્છ,
તપસતા જોજો મારી, તથા કડું ભકિત તારી.

અંબરીપ—

૧૫

જેને હૃદય રમે રામ, ભય તેને ન ભાસે.
સૂર્ય પ્રકાશિત થતાં અધિકાર નાસે, જોને.
અમૃતરસ પ્યાલો પીતા, જરા મરણુથી તે ન બિહતા
સંકટ સિયાળ ના થઈ ગિતા વિચરે ભય પ્રવાસે. જોને.
શ્રેય સદા શ્રીહરિ કરે, ભકત ગિંતા શીદને ધરે;
શરણ થઈ નિહર કરે, લિંમતથી હલાસે. જોને.

સ્ત્રીસમાજ—

૧૬

કંઠ મળ્યો સ્ત્રીગ્યાનો સમાજ
મતંગ ભાતા રાણી ચુંકીગ્યા,
જોભે દેવાં આજ. કંઠા.
સ્ત્રીપદ નીચું ઉંચું કરીશું,
પુરુષ પ્રમાણે લઈ ધરીશું,
કામ ન ધરતા કરીશું, અજગા થઈશું પ્રજગા. કંઠા.

કમળા—

૧૭

પ્રિતિ બાંધી અમે હરિજનથી,
હરિજનથીએ આ દી નથીએ શુદ્ધ મનથીએ. પ્રીતી.

જેની આજ લગી જપતા માળા;

મળ્યા અતુર ચિંતનથીરે.

પ્રીતી.

અંબરીષ—વિવેક ઘટે નહીં વહાલામાં,

શોભીએ આપ સજ્જનથીરે,

પ્રીતી.

નેન એન તમ પ્રેમીજ પુરા,

ઝરે કિરણ શા વદનથીરે.

પ્રીતી.

કમળા—કુમુદ દિનકરથી કરમાતું,

ખિસે અંદ્રજીવનથીરે.

પ્રીતી.

શારદ—

૧૮

જાદુથી ભુલાવે છે આ જાન, નટખટ બહુ રૂપી છે એજાન, બદ
શેઠાણી—લુંટારો છે કે હગારો કોઇ મોત વિણ મરવા આવ્યો નાદાન.

ઘંટાકરણ—હગાઇથી ધુસ્યો ઘરમાં આતો,

તેમજ એનું રૂપ મારે જીવડો જાતો.

(અલીએ હું આનો આપ છું શુદ્ધ આપ, તારો વર હીક કહું છું
કે આનું અદીઠ કર.)

શેઠાણી—જાને રોયા ઘરબારો જા, વહુ તારી મા, ખડ મુખે જા,

લાજ મર.

ઘંટાકરણ—આપણે ઇજતથી રહીએ, બાપુડી આપું ના કહીએ,

શારદ—દૂર હઠ પાજી છોડ પતરાજી.

ઘંટાકરણ—ઠીક, ઠીક, ઠીક.

શેઠાણી—વારે મારા ધુધરાળા લટકાળા ચટકાળા વ્હાલા વાલમજ,

મફ્તીયો—ઠોકલું ઝાલજે અમથુડા આનું જઈ

ગરદન મારીયે મ્હોમાં કુચો દઈ,

ઘંટાકરણ—ફટ ફટ ઓકરા.

મફ્તીયો—જા ડગ ઠોકરા.

ઘંટાકરણ—મુક ઠોક મારી કહું છું ગઈ ભાંગી.

મફ્તીયો—લ્હાવો લીયો શેઠ મોં માંગી. લે, લે, લે.

શેઠાણી—ચાલો મફ્તીયા અમથુડા એને જવા દીઓ

એ નવતર હેવાન.

અદ્વૈતી.

અલંગ—

૧૯

ઘેરાંથી મારી ગઈ બાજ બગડી (૨)

કાન્તાનું કટક, લટક, મટક, રાખી ન ખટક ખરી, મારી ગઈ.

મારી પ્રતિત ગઈ ખચીત રહી ચિત ચટપટ,

ઘણી કરી ખટપટ, નર નફટ હરી, શું કરવું;

હવે કેમ મળશે રાજ,

હાય (૩) મારી ગઈ.

૨૦

સુકેશી—જેશું જેશું સતિ તું કેવી નાર—

હાંહારે

ગરવ બહુ કરતી ના ડરતી,
 રાખ્યો ન વકર તલભાર.— હાંહારે
 છળ બળ કળ બળ કરીને હું તારા
 વાળું પાછા ઉઘ્ઘાર, મોમાંરે તારા—
 ઉતરશે તારાં માન મદ એકવાર
 ખુવાર કઈ ખુવાર, ગરવ બહુ—

૨૧

કમળા—હરી પ્રેમ પય, લાવી છું નાથ હાથ ધરજો,
 લાવ ધરી, ભેગો હરી, હું કિંકરી લાવીરે.
 ના વિસરી, જાશે હરી, ટેક ખરી છેક. હરી.
 ગોવિંદ વીણુ ગોપી જોમ વેલડી,
 તેમ હરિ પ્રેમ ભરી વિયોગી વેલડી.
 છું બિહારી હું તમારી, લ્યો સંભાળી આ થડી નેક. હરી.
 પય લાવી હું પ્રીતથી, હરિ લ્યો હાથો હાથ,
 ભકિતભાવે ભેટજો, રૂડા રૂઢમણી નાથ, છું બિહારી.

અંબરીપ—

૨૨

મન અમરારે હૃદય કમળ તુજ પાસ;
 પ્રિતે રસ પીનેરે તજપર આશ.

મન.

ભિતર જે ભોળા મધુવન ખિલ્યું;
 સદા રંગિલી કાચલ જોલે શ્વાસો શ્વાસ,
 આમૃતક્ષ છોડી, આક પર મોહે,
 નહીં મધુરી મનવા, મળશે વાસ, સુવાસ.

મન૦

મન૦

કમળા—

૨૩

ભેટયા ભાવથીરે મારા પ્રેમી ભરથાર
 ગણું આજથીરે મારો ધન્ય અવતાર,
 જનશું તરિને સાગર ભવ પાર —(હવે) ૨

અંખરીપ—મોહની મુરત તારી મુશિલ સૂરતનાં
 શું રે કરું વખાણ વારંવાર (૨)

દાસીઓ—વાહ વાહ

ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી સમ જનકું જુએ શોભતું,
 મંડળ દેવોનું આશિશ દેવા થોભતું;
 રસિક સંગે રમણી રે એકતાર થઇ (૨)
 સાગર સુખમાં રે ઝીલે પ્રેમી નરનાર.

પ્રથમ અંક સમાપ્ત.

અંક ૨ જો.

ન્યાસ—

૨૪

વૈશ્રવ પ્રાણ થકી મને પ્યારા.
 જોતી હૃદયમાં હરિ રસ ધારા રે.
 કમળાના કોડ સંપૂર્ણ કર્યા
 થઈ, ઇચ્છીત વરની દારા.
 સંસારમાં સરસાઈ કરાવી,
 આપું, વૈકુંઠમાં ઉતારા રે.
 પ્રપંચના પૂતળાં-મલંગ સુકેશી,
 ભુંડપના બાંધા ભારા
 હરિ જન સંતને દુઃખ દઈ શીદ,
 વાવો દુઃખ બીજ ક્યારા રે.
 ઘંટાનો ઘાટ પણ દીક ઘડાયો,
 શારદ મિત્ર બહુ સારા.
 પરાણે પ્રિત પ્રભુપર ઉપજાવે,
 વિરલા સંત કોઈ ન્યારા રે.

વૈશ્રવ૦

વૈશ્રવ૦

વૈશ્રવ૦

વૈશ્રવ૦

સુકેશી—

૨૫

રતિ છે મેં યુક્તિ એવી જશું ફાવી દાવ ધાવથી.
 એક ધાએ પાંખી બે ઠાર કઈ જઈ હાવ ભાવથી,
 ધન્ય ધન્ય તું સલુણી નાર
 અનહદ છે તમારો પ્યાર.

૨૨ી૦

ઝટ પટ જઈને સિદ્ધ મનાવું તુરત માથું લાવું,
કમળા કને જઈ પછી બતાવું રંગ ભંગ કરી આવું ધન્ય.

કમળા—

૨૬

હસિ હસિ જોલે બાળા નવિન નવિન કરે ચાળા
એક વાર લઉં છાની બચી તુંને બહાલા. હસિ૦
ઉછળે છે ઉમળકે છલંગ ભરી શિદ્ધ કાલા,
લે પ્રિતે પકડી લે કર પયપાન તું બહાલા. એક વાર૦
મુખ કમળને જોઈ તમ મન અતિ હરખાયાં,
જન પોઠી બાલુડા શરદ પુનમના જાયા. એક વાર૦

અંબરીષ—

૨૭

પ્રેમ વશ થઈને જીવન તજી જામા,
જીવન તજી જામાં ગમન કરી જામાં. પ્રેમ વશ૦
તારી પરખ મેં ન કરી સાચી સતિ તું સુંદરી,
જો હોત ખબર આવી, તો ન રાખત દુર પરી.

સાહસ કરી ન જ મુજ જીવ જાય તો જાયે,
 એક વાર હુંથી બાલી, લહે જાય તો જાયે.
 તારી પાછળ હું ભવમાં ભટકું એ તને મને,
 કેમ શોભે હે શ્યામા શોભે હે શ્યામા.
 રહો રમણી રામા. પ્રેમ વશ૦

અંબરીષ—

૨૮

હે કૃષ્ણ મુરારી આશ્રય સાચોરે પ્રભુ આપનો
 પ્રાણ તજીને ચાલી પ્રેમદા પડી પ્રેમને પાશ.
 જગપતિ જીવન અર્પો આને માગું આશી વિશ્વાસરે—હે કૃષ્ણ.
 પરોક્ષ રહી નરહરી નિત કરતા નિજ સેવકની સહાય
 પ્રત્યક્ષ થાતાં શીદ શરમાઓ, નહિ મોટપ પ્રભુ જાયરે—હે કૃષ્ણ.

કુમળા—હે શ્યામ સલુણા સમ્બંધ સ્વરૂપે સાચો આપનો
 સુદમ મનરૂપ શરીર આ માડું તન સખ વત છે ત્યાંય
 આત્મા અખંડિત આપણુ બેઠિનો કહો કેનો સોક કરાયરે. હે શ્યામ.

અંબરીષ—

કરશું ગોરી જ્ઞાન ગોઠડી તજી સંસારી સ્નેહ
 ભાવે ભકિત ભેળાં કરીને થાશું સંગ વિદેહ રે. હે કૃષ્ણ.

કૃષ્ણ—

ભકત શિરોમણી પડવો પાડયોરે પ્રેમી છાપનો

સાચો પ્રેમ ત્યાં નેમ નથી કાંઈ દહિં છું દીવ્ય હું દેહ
 પ્રારબ્ધ કર્મ પણ પડતાં મહેલું જ્યાં શરણાંગતને છેહરે.
 હે ભક્ત.

કમળા— } જોવું ઘટે ત્યાં તેવું ધરતા આપ અનુપમ રૂપ
 અંબરીષ— }
 સદા સમીપ રહેજો શ્રીહરિ નહીં થવા દહિં અરપરે--હે કૃષ્ણ.

દુર્વાસા—

૨૯

ધડક ધડક ઉછળે ઉર માઈ
 ભકિતનું ખંડન કરું હું નિકંદન
 એ ગમારનો શું ભાર—કરું ખુવાર.
 અહંપદ મદ ઉતારું ધડક.
 તજે ન જોએ ભકિત કંદ
 ધિક ધિક મુજ તપ પ્રખંધ
 માઈ અગર મરું પણ ન હાઈ. ધડક.

અંબરીષ—

૩૦

અંતર આરામ કરો હે મનવા,
 જોતાં નથી રામ પરો, એજ કાંઈ જોતાં નથી રામ પરો. મનવા.
 સ્થિરતા વિના સુખ મળવું નથી--સ્થિરતા વિના હાં સુખ મળવું નથી,
 શોધો સુખનો ઝરો--હૃદયમાં શોધો સુખનો ઝરો. હે મનવા.
 ઇશ્વર સ્મરણે અળગો થાતો, ઇશ્વર સ્મરણે હાં અળગો થાતો.
 ઇંદ્રીયો દશનો બરો અવગો ઇંદ્રીયો દશનો બરો. હે મનવા.

અંબરીયો—

૩૧

ભૂલીને ભાન સોન, બેઠા ધરીશું ધ્યાન;
 મુકી દીઓને માન, કરો પ્રીતિનું પાન.
 સુંદર સુધા સમાન (૨) ભૂલીને.
 સ્વર્ગનું સુખ છે સુંદરીના સંગમાં; (૨)
 જુઓ અનંગ, પીડે માતંગ.
 સંતનો સંગ ઇચ્છે આ અંગ;
 લાગ્યું છે લાગ્યું છે બહાલા તમારું આ તરણીને તાન. મુકી.

અંબરીય—

૩૨

મારો બહાલો આવ્યો વેશ ધારી,
 કેવો નાચે નટવર ગિરધારી.
 શ્યામ સુંદર સ્વરૂપ નિહાળું,
 દિસે કાટી સૂર્ય પ્રભાવાળું.
 બહાલા તિરછાં તાણો છો નેણુ ન્યારે,
 વિરહ વેદના સમે છે મન મારે.
 લીધા અનેક અવતાર પર હીતે,
 ધર્યું મોહની સ્વરૂપ આજ પ્રિતે.

કમળા—

૩૩

અ તો મૂર્તિ મોહન છે મોહન છે-મોહન છે જ,

(૨૫)

નિત્ય જે જપિચ્છે તે હરિઆ.

અંચે તો.

કમળ-નયન શેષ શયન કૃપાવંત

અનગળ પૂન્યથી મળીયા.

અંચે તો.

અંબરીષ—

૩૪

પ્રિયા માતું તારે ઉપકાર, હૈયાહાર પ્રીય નાર

તેં આ વાર શિળ રાખ્યું જતું જે સર્વાધાર--

શિળ જતાં સત્ય ધર્મ રિસાયાં

ભકિત દેવી સત્ય વિણ તળયાં

વિના ભકિત કિરતાર કોપાયા

ધન્ય છે શિયળ આહાહાહા--પ્રીયા.

મલંગ—

૩૫

મેં હવે કેદાર કંકણ પહેયું'રે ભકિતનો ભોગી,

રાજના તાજની મારે નવ જોષણે ઉપાધી,

મુકિત મંદીરમાં હરી લજવારે.

ભકિત.

કંચનને કામની મારે નથી કામનારે

મોહ માયા બેઠો તજવારે.

ભકિત.

મન મંદિરીએ મ્હાલો મોહનજી મન મંદિરીએ મ્હાલોરે;
 ઘાઘ ઘાવાઘને ઘાળું થયું છે, ચિદ્ધનજી ચટ ચાલોરે.
 વિધી નિષેધની રીતી ન જાણું, હુંતો કીંકર છું કાલોરે.

મન મંદિરીએ

ભિતરની ભાવના ભાજો ભૂધરજી, પિંધા મેં પ્રેમરસ પ્યાલોરે
 સર્વ સૂખના મહોદધી, સભર ભર્યા છે આપ;
 હેતે હરિ હરિ જન તણાં, હરો ત્રિવીધી તાપ.
 બહાલી નથી વાતને બહાલી નથી જાત
 મને વિશ્વંભર તું બહાલોરે,
 તારી કૃપાથી તરવું છે કૃષ્ણજી
 તજીને ઠાઠ માઠ ઠાલોરે.

મન મંદિરીએ.

લીલા વનની મૃગલી તરસી, પીવા મૃગ જળ દોડી;
 આશા ભરી મરી ખાર ભૂમિમાં તન તાપમાં છોડી.
 નાથ નાવકું અધવચ્ચ ભાંગ્યું, દુઃખ દરિયો ના.
 હાય પતિ જતાં ગતિ શી મારી, ૫

બીજો અંક સમાપ્ત.

અંક ૩ જો.

૩૮

મલંગ—

હું દુઃખીં અતિ થયોરે, થઈ અવગતિ હાયજે થાય,
 હાયરે મનમાં હે મારા આ શીરે વિપત્તિ;
 સુકેશીને સુખી હું ન જોઈ શકું,
 આગ દઈ હમણાં જ્યેને હું કરું ભમતી.   હું દુઃખીં.

૩૯

અંબરીષ—

શું કહું સ્યામરે (૨) બહાલા તું દયાળુ પુરુષ કામ છે. શું કહું.
 સુકેશી સળગી જશે, જગમાં તુજ હાંસી થાશે;
 અમ્બરીષને ક્યાં ભગવાન છે.   શું કહું.
 મંજરી બાળ ઉગાર્યાં પાણીમાં પથ્થર તાર્યાં,
 હરિજન દુઃખ હરવા તારું કામ છે.   શું કહું.
 અગ્નિમાં સત્તા તારી, મહેનત શું થાતાં વારી,
 જળ સ્થળ જ્યે સમ્રાટું તારું ધામ છે.   શું કહું.

મહંગ—

૪૦

ગતિ મળી છે મુજને પીત્રિ લોકે પ્રયાણ કરવાની,
તાર્યો છે તેં વીરા હીરા રૂપ તું ખરો ભક્ત જ્ઞાની.

૪૧

ચીમન—

ચાલ ચાલરે મારા ભસ ભસીયા,
તારી ઠમકતી ચાલ મને બહુ ગમતી;
વાંકી પૂંછડી નથી સીધી વળતી. ચાલ.
તારો કઠોર બોલ તારો ત્રાંબિઆનો તોલ.
તૂ તૂ તૂ તૂ કોલ આપરે વહાલા વસ વસિયા. ચાલ.

૪૨

કમળા અને સખીઓ—

તનમનની શુદ્ધિ કરનારી—એકાદશી—મન કસી,
ઉપવાસી—જે રહે નરનાર.
શાય નિરાગીને ઉપજતા સરલ વિચાર—તન.
શરીર સુધડ શુદ્ધ જળ વડે કરીએ.
દેવગુરુ પુણ્ય પાય શિર ધરીએ.
વાણી વિચારી મુખે સાચી ઉત્તરીએ.
જે પ્રિય હિત સૌનું કરનાર—

તન.

૨૯)

ગયે વાળિએ મન વિકાર

૧૨૨—કરીએ કળાહાર

જીતા આવે.

કુરતી લાવે.

ખ ઉપજાવે.

૥ ત દી અન્ન જમનાર—

તન.

બરીષ—

૪૩

સહાય કરજે મુનિ કેરી છે મુજ મિત્ર નથી કાંઈ વેરી.

સુદર્શન બાજે—મુનિ તનદાંજે—દયાળુ કરે મા દ્રુપદી જેરી

હાય આ કરણી કેવી મારી અતિથી લીધા દુઃખમાં ઘેરી.

પરીષ—

૪૪

દર્શન દીધાં ગિરંધારીરે,

રાખ્યું બિરદ બિહારી;

કૃપા કટાક્ષે મારું મનકું વિધાણું બહાલા,

તનકું ભીળાણું પ્રેમ વારીરે

સર્વ પાત્ર—

૪૫

પ્રેમ ભક્તિ સર્વ શક્તિ અર્પે
 સકળ સુખના એ છે કળ, જ.
 થાય હૈંય ગતિ, ભેટે જગપા
 સમદમ યમ નિયમ વિણ જે
 ભક્ત જનનો કરે દ્રેષ ધરે જે 'જન કાધા
 વેશ, પામે વિપત્તિ—પ્રેમ.

